

TAMPERE

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toimintamalli

Ranska

Sisällysluettelo

Alkusanat	3
Sanasto	4
Kaksikielinen varhaiskasvatus Tampereella	6
Arvolähtökohtia	6
Kielipedagogiikka ja käyttöteoria	7
Kielijärjestelyt ja opetusmenetelmät	7
Kaksikielisen varhaiskasvatuksen oikea-aikainen tuki	9
Kaksikielisen opetuksen jatkumo	9
Varhainen kielten oppiminen	11
Kielitaidon kehittymisen osa-alueet	12
Kielitietoisuus	13
Ranskankielisen varhaiskasvatuksen toimintamalli	14
Perustiedot toimipisteestä	14
Historiaa	14
Kaksikielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen	14
Kasvattajan kielitaitovaatimukset ja koulutus	14
Pedagoginen malli	14
Kielenkäytön suunnitelmallisuus ja kielenkäyttötilanteet	14
Tavoitteet	15
Kaksikielisen toiminnan toteuttaminen	15
Suomen ja ranskan kielen opetukseen ja käyttöön liittyviä näkökulmia	15
Kokopäiväpedagogiikka	15
Toiminnan kuvaus	15
Ohjattu toiminta	15
Leikki	16
Lepohetki	16
Ruokailut	16
Vuosikello	16
Kulttuuri- ja katsomuskasvatus	17
Seuranta ja arviointi	18
Yhteistyötahot	18
Esiopetus	18
Perheet	18
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	18
Materiaalilinkit	18

Alkusanat

Tampereella kaksikielinen varhaiskasvatus ja perusopetus ovat olleet osa kaupungin opetustarjontaa jo 1980-luvulta lähtien. Vuosien varrella kielivalikoima on laajentunut ja yhteistyö eri koulutusasteiden välillä on tiivistynyt muodostaen yhtenäisen kielipolun varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Vuonna 2024 käynnistettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteinen kaksikielisen opetuksen kehittämissanke, jonka tavoitteena oli luoda Tampereelle pedagogisia toimintamalleja kaksikielisen opetuksen tueksi. Mallit palvelevat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tarpeita ja vahvistavat erityisesti saksan- ja ranskankielisen opetuksen jatkumoa. Yhteisten pedagogisten käytäntöjen kehittäminen tukee kielenkäytön suunnitelmallisuutta ja henkilöstön osaamista kaksikielisessä opetuksessa.

Tampereella on aiemmin Opetushallituksen hankerahoituksella tuotettu kaksikieliseen opetukseen materiaaleja, joita päivitettiin ja hyödynnettiin osana tätä hanketta. Kehitetyissä pedagogisissa toimintamalleissa kuvataan esimerkiksi kaksikielisen kasvatuksen ja opetuksen tavoitteita, kielenkäyttötilanteiden ja oppimisympäristöjen suunnittelua sekä toiminnallisia opetusmenetelmiä. Lisäksi malleissa tarkastellaan yhteistyön rakenteita ja toimintatapoja, jotka tukevat kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta.

Kaksikielisen opetuksen kehittämishankkeessa tuotettujen toimintamallien ja kehittämismallin tavoitteena on tarkentaa, miten kaksikielistä varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta toteutetaan Tampereen kaksikielisissä kouluissa ja päivä-

kodeissa. Yhtenäinen toimintatapa kaksikielisten luokkien, esiopetusryhmien ja varhaiskasvatusryhmien välillä on tärkeää, jotta toiminnan toteutus olisi johdonmukaista. Lisäksi kirjallinen kuvaus toiminnan toteutuksesta auttaa tekemään hiljaista tietoa näkyväksi ja tukee sen jakamista työyhteisöjen sisällä. Näin varmistetaan myös mahdollisimman sujuva ja johdonmukainen jatkuvuus varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Samalla on kuitenkin tärkeää huomioida, että kaksikielisen opetuksen toteutustavat voivat vaihdella lasten tarpeiden ja tavoitteiden mukaan.

Hankkeen työryhmässä on ollut edustajia kaikista kaksikielistä opetusta tai kasvatusta tarjoavista yksiköistä. Työryhmän toimintaa on ohjannut saksankielisen opetuksen opettaja Annika Takala. Toimintamalleissa on pyritty yhdenmukaistamaan pedagogista kielimallia huomioiden samalla yksiköiden omaleimaiset piirteet. Mallit toimivat käsikirjoina niin henkilöstölle kuin johdolle ja tukevat kaksikielisen opetuksen laadukasta ja johdonmukaista toteuttamista Tampereella.

Erityiset kiitokset toimintamallien kirjoittamisesta ja hanketyöstä opettajatyöryhmässä mukana olleille: Annika Takala, Tiina Kallio, Laura Lehtonen, Maria Moisander, Freya Schienbein, Sari Sitrish, Anne Vacher, Virpi Matala, Eeva-Maria de Carvalho, Elina Blomqvist, Jenni Schorpp ja Mervi Uitti. Kiitokset myös kaksikielisten koulujen rehtoreille ja koordinaattoreille sekä varhaiskasvatusyksiköiden johtajille kehittämistyöstä ja toimintamallien kommentoinnista. Lopuksi kiitos varhaiskasvatuksen ja hallinnon toimijat hankkeen koordinoinnista ja toimintamallien yleisen osuuden kirjoittamisesta.

Sanasto

Tämä sanasto tarjoaa tiiviin ja selkeän kokonaisuuden kaksikielisen opetuksen keskeisistä käsitteistä, joita käytetään toimintamalleissa ja kehittämismalleissa. Jokaisen käsitteen merkitys on avattu lyhyesti. Sanaston tavoitteena on yhtenäistää käsitteiden käyttöä ja tukea pedagogisia ratkaisuja kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) =

Kaksikielisen opetuksen pedagoginen suuntaus, jossa oppiaineen sisältö ja kieli opitaan samanaikaisesti vieraalla kielellä.

Kaksikielinen kielijärjestely = Suunnitelma, miten kahta kieltä käytetään käytännössä ryhmässä.

Kaksikielinen opetus = Kahta kieltä käytetään opetuksessa ja ohjauksessa niin, että molemmat kielet (varhaiskasvatuksen kieli ja kohdekieli) ovat sekä opetuksen tavoitteita että välineitä. Toimii yläkäsitteenä, jonka alle laajamittainen ja suppeampi kaksikielinen opetus kuuluvat. Sisältää erilaisia toteutumistapoja, kuten kaksikielinen pedagogiikka ja CLIL.

Kaksikielinen varhaiskasvatus = Varhaiskasvatusta, jossa toiminta tapahtuu kahdella kielellä (varhaiskasvatuksen kieli ja kohdekieli). Jaetaan laajamittaiseen ja suppeampaan kaksikieliseen varhaiskasvatukseen.

Kaksikielisyys = Kyky kommunikoida molemmilla kielillä ja vaihtaa niitä, vaikka lähes samantasoista osaamista molemmissa kielissä ei ole saavutettu.¹

Kielellinen moninaisuus / monikielisyys = Henkilön kyky käyttää useita kieliä (yksilön monikielisyys), tai erilaisten kieliyhteisöjen rinnakkaiselo (yhteisöjen monikielisyys).² Monikielisyydellä viitataan ihmisiin, jotka elävät vähintään kahden kielen vaikutuksessa. Ilmentyy esimerkiksi monien eri kielten käyttönä varhaiskasvatuksen kieliyhteisössä.³

Kielikasvatus = Kielikasvatus on kieleen ja kieliin liittyvää kasvatusta ja opetusta. Kielikasvatuksessa kielten oppiminen nähdään elinikäisenä prosessina, joka sisältää sekä formaalia että informaalista oppimista.⁴

Kielipedagogiikka = Kielten käyttöön, opettamiseen ja oppimiseen liittyvä pedagoginen ajattelu ja toiminta, esimerkiksi miten kieliä käytetään ja opetetaan sekä miten niiden oppimista tuetaan. Kielipedagogiikan ja kielikasvatuksen käsitteet ovat osittain päällekkäisiä ja toisiaan täydentäviä, ja kielipedagogiikka on olennainen osa kielikasvatuksen toteuttamista.⁵

Kielitietoisuus = Ymmärrys maailmasta ja ihmisten erilaisista tavoista puhua. Tiedostus siitä, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla ja ymmärrys kielen keskeisestä merkityksestä lapsen kehityksessä, oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä, identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa; ymmärrys aikuisen roolista kielellisinä malleina lapsille.⁶

Kielten erottelu / tiukka erottelu = Kaksikielisen opetuksen muoto, jossa kohdekieli ja varhaiskasvatuksen kieli pidetään selkeästi erillään. Kielten erottelu voidaan sitoa esimerkiksi henkilöön (yksi aikuinen, yksi kieli), ajankohtaan tai paikkaan.

Kielten joustava käyttö = Kaksikielisen opetuksen muoto, jossa kohdekieltä, varhaiskasvatuksen kieltä ja mahdollisia muita kieliä käytetään joustavasti niin, että niitä ei eroteta selvästi toisistaan.

Kielten rinnakkainen käyttö (co-language) = Strategia, jossa sama sisältö esitetään molemmilla kielillä, muistuttaa kääntämistä. Kielten rinnakkainen, suunnitelmallinen ja tarkoituksenmukainen käyttö tukee toisen kielen oppimista ja vahvistaa oppijoiden monikielistä osaamista.⁷

1 **Hassinen, 2005.** Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Oy Finn Lectura Ab.

2 **Suuriniemi, 2025.** Monikielisen toimijuuden tukeminen & tiedonalan kielet. Luento. 28.10.2025.

3 **Malinen, 2019.** Anna lapselle ääni. PS-kustannus.

4 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan ekspertti-opettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

5 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan ekspertti-opettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

6 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

7 **Palviainen & Mård-Miettinen, 2016.** "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52-58.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

Kohdekieli = Kieli, jota opetellaan sekä käytetään kaksikielissä toiminnassa. Peruskoulussa yleensä samalla oppilaan A1 kieli.

Kokopäiväpedagogiikka = Oppimiskäsitys, jonka mukaan oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Pedagoginen toiminta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.⁸

Koodinvaihto (code switching) = Kielten joustavaa käyttöä, jossa kahta kieltä käytetään samassa puheenvuorossa. Vastuullinen koodinvaihto on systemaattista ja tietoista, ja se voidaan liittää joustavaan moninaisuuteen. Satunnaisessa koodinvaihdossa kielen vaihto ei ole tietoista tai suunnitelmallista.

Käyttöteoria = Näkemys hyvästä opetuksesta, joka ohjaa pedagogista toimintaa. Opettajan käyttöteoria vaikuttaa siihen, miten opettaja toteuttaa kielipedagogiikkaa.⁹

Laajamittainen kaksikielinen varhaiskasvatus = Varhaiskasvatusta, jonka toiminnasta vähintään 25 % toteutetaan kohdekielellä ja vähintään 20 % toiminnasta toteutetaan varhaiskasvatuksen kielellä.

Limittäiskieleily = Kahden kielen systemaattista ja suunniteltua käyttöä saman oppitunnin sisällä, esimerkiksi lukeminen yhdellä kielellä ja luetusta keskustelu toisella. Laajempi ja syvällisempi käsite, kuin koodinvaihto. Pedagoginen prosessi, jolla tuetaan kognitiivista ja kielellistä kehitystä erityisesti monikielisissä oppimisympäristöissä.

8 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
9 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan ekspertti-opettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

Scaffolding = Kielen oppimisen oikea-aikainen tuki. Esimerkiksi kuvatuki, avainsanat näkyvillä, viikon sanat, ohjevideot ja mallintaminen.

S2 = Suomi toisena kielenä.

Suppeampi kaksikielinen, ts. kielirikasteinen varhaiskasvatus = Varhaiskasvatusta, jonka toiminnasta enintään 25 % toteutetaan kohdekielellä.

Toimintakulttuuri = Yhteisön historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuuri rakentuu muun muassa arvoista, oppimisympäristöistä, työtavoista, vuorovaikutuksesta sekä toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.¹⁰

Varhaiskasvatuksen kieli = Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä¹¹. Kieli, jota käytetään toiminnassa, yleensä suomi. Suomessa varhaiskasvatuksen kieli voi olla myös ruotsi, saame, romani tai viittomakieli.

10 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
11 **Varhaiskasvatustilaki 540/2018.** 8 §. Varhaiskasvatuksen kieli. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

Kaksikielinen varhaiskasvatus Tampereella

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet¹² on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatustilain¹³ nojalla. Tampereen kaupunki on laatinut oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelmansa näiden perusteiden pohjalta. Kaksikielinen varhaiskasvatus noudattaa sekä valtakunnallisia että paikallisia linjauksia sekä niissä mainittuja muita ohjaavia asiakirjoja.

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta ja näin hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkyyskautta. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa pyritään toiminnallisesti ja leikinomaisesti luomaan perustaa elinikäiselle kielten oppimiselle sekä erilaisten kielten ja kulttuurien arvostamiselle.¹⁴

Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksessa tarjotaan laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusta ja suppeampaa kaksikielistä varhaiskasvatusta. Suppeampaa muotoa kutsutaan myös kielirikasteiseksi varhaiskasvatukseksi. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa toiminnasta 25 prosenttia tai enemmän toteutetaan kohdekielellä ja muu toiminta varhaiskasvatustilain¹⁵ säädetyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Laajamittaisen kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on luoda lapsille valmiuksia toimia kaksikielisyysympäristöissä, sekä antaa valmiudet joko kaksikieliseen tai suomenkieliseen perusopetukseen siirtymiselle. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa huomioidaan myös suomen kielen vahvistaminen.¹⁶ Suomen kielen opettamiseen, tukemiseen ja kehittämiseen tulee käyttää vähintään 20 prosenttia toiminnasta¹⁷.

Kielirikasteinen varhaiskasvatus on suppeampaa kaksikielistä toimintaa, jossa alle 25 prosenttia tapahtuu suunnitelmallisesti jollakin muulla kuin varhaiskasvatustilain¹⁸ määritellyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Kielirikasteisella varhaiskasvatuksella pyritään herättämään lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne kieliä kohtaan, tukemaan kieltenoppimista ja antamaan monipuolisemmat mahdollisuudet kielivalintoihin.¹⁹

Tampereella kaksikielistä varhaiskasvatusta tarjotaan kolmessa suomenkielisessä päiväkodissa: Kissanmaan päiväkodissa saksaksi, Amurin päiväkodissa ranskaksi ja Majjalanpuiston päiväkodissa englanniksi. Kissanmaan päiväkodissa toimii tällä hetkellä kaksi laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusryhmää, ja Amurin päiväkodissa tarjotaan sekä laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusta että kielirikasteista varhaiskasvatusta. Majjalanpuistossa on yksi kielirikasteinen varhaiskasvatusryhmä.

Arvolähtökohtia

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen arvolähtökohdat ja toimintaperiaatteet ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden²⁰ mukaisia. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa pätevät samat arvolähtökohdat kuin muussakin varhaiskasvatuksessa.

Kaksikielisen ryhmän toiminnassa vallitsee kannustava ilmapiiri, jossa lasten toiminnallinen ja leikillinen oppiminen sekä yksilölliset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen ja kannustavaan palautteeseen. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kohdekieltä toiminnallisesti. Lapsella on oikeus tuoda ajatuksensa ja tunteensa esiin niillä keinoilla, jotka hän hallitsee. Lapset ja heidän perheensä kohdataan kunnioittavasti, arvostaen eri kielten ja kulttuurien tuomaa moninaisuutta. Ruokailuhetket, leikit sekä juhlat tarjoavat mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuureihin sekä perinteisiin.²¹

Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kulttuurit kohtaavat toisensa sujuvasti. Huoltajia rohkaistaan osallistumaan kielikasvatukseen myös kotona, erityisesti puhumalla lapsilleen omaa äidinkieltään. Henkilöstö toimii lapselle kielellisenä mallina rohkaisten lasta käyttämään kieltä monin tavoin. Moninaisen maailman ymmärtäminen kulttuurin, kielen ja katsomusten näkökulmasta edellyttää henkilöstöltä tietoa eri kulttuureista. Henkilöstö varhaiskasvatuksessa ohjaa lapsia keskustelemaan arvoista ja ihanteista.²²

12 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
13 Varhaiskasvatustilain 540/2018.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

14 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

15 Varhaiskasvatustilain 540/2018. 8 §. Varhaiskasvatuksen kieli.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

16 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

17 Tampereen kaupunki, 2022. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-10/Tampere_varhaiskasvatussuunnitelma_2022_www.pdf

18 Varhaiskasvatustilain 540/2018. 8 §. Varhaiskasvatuksen kieli.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

19 Varhaiskasvatustilain 540/2018.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

20 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

21 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

22 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

Kielipedagogiikka ja käyttöteoria

Kielipedagogiikka tarkoittaa kieliin liittyvää pedagogista ajattelua ja toimintaa - sitä, miten kieliä käytetään, opetetaan ja miten niiden oppimista tuetaan. Kielikasvatus perustuu kielipedagogiikkaan, mikä näkyy muun muassa vuorovaikutuksessa lasten kanssa, oppimisympäristöjen rakentamisessa sekä kielenkäytön mallintamisessa. Käyttöteoria puolestaan on opettajan näkemys hyvästä opetuksesta ja se ohjaa pedagogista toimintaa: se vaikuttaa siihen, miten toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja reflektoidaan.²³

Kielipedagogiikan käyttöteoria on erityisen olennainen varhaiskasvatuksessa toteutettavassa kaksikielisessä opetuksessa. Useiden kielten käyttö edellyttää opettajalta vahvaa pedagogista näkemystä, sillä juuri se vaikuttaa keskeisesti siihen, millaiseksi kielten käyttö muodostuu käytännön tasolla. Kielipedagogiikan käyttöteorian ydinarvona on kielten yhtäläinen arvo – kaikki kielet ovat yhtä arvokkaita. Tämä näkyy varhaiskasvatushenkilöstön puheessa, toiminnassa ja asenteissa. Käyttöteorian kehittäminen edellyttää yhteistä keskustelua ryhmän työntekijöiden kesken, mikä auttaa tekemään käyttöteoriasta näkyvää ja yhtenäistämään pedagogista toimintaa. Tällöin voidaan tarkastella kysymyksiä, kuten:

1. Millaiset arvot ohjaavat kaksikielistä toimintaa?
2. Millaiset kielijärjestelyt ryhmässä on?
3. Mitä tavoitteita kaksikieliselle toiminnalle asetetaan?
4. Millä menetelmillä ja arjen käytännöillä tavoitteisiin pyritään?²⁴

Keskustelun keskeiset havainnot on hyvä kirjata ja jakaa työyhteisössä, jotta ne tukevat jatkuvaa kehittämistyötä. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen ryhmätason suunnittelun yhteydessä syntyneet materiaalit kannattaa tallentaa koko päiväkodin yhteiseen materiaalipankkiin. Näin myös tulevat, saman ikäryhmän kanssa työskentelevät aikuiset voivat hyödyntää niitä systemaattisesti, mikä tukee osaltaan pedagogisen jatkuvuuden ja laadun säilymistä.

Kielijärjestelyt ja opetusmenetelmät

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa suositellaan, että laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kukin henkilöstöön kuuluva jäsen käyttää aktiivisesti vain jompaa-kumpaa kieltä, mikäli se on mahdollista²⁵. Tämä perustuu kielten erottelun pedagogiikkaan, joka toteutuessaan on tehokas menetelmä kahden kielen oppimisen tukemisessa.

23 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan eksperttiopettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö-monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

24 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan eksperttiopettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö-monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

25 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

Lapsia kannustetaan molempien kielten käyttöön, ja heillä tulee aina olla oikeus ilmaista itseään ja tulla ymmärretyksi myös suomen kielellä. Vieraiden kielten oppimisen ei tule vaarantaa muiden oppimisen alueiden edistymistä²⁶.

Monikielisyyden lisääntyminen varhaiskasvatuksessa haastaa perinteistä kaksikielistä opetusta, sillä yhä useammin on tarpeen huomioida lasten useat ensikieliset²⁷. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kielten tiukan erottelun rinnalle on noussut kielten joustavan käytön ja liittämiskieleilyn pedagogiikka, joka on tuttu kielirikasteisesta varhaiskasvatuksesta. Näiden menetelmien avulla voidaan huomioida lasten monikieliset taustat monipuolisemmin ja sensitiivisemmin.

Tutkimusnäyttö tukee kielten joustavan käytön hyötyjä erityisesti monikielisissä ja -kulttuurisissa kaksikielisen opetuksen ryhmissä^{28 29 30}. Joustava kielten käyttö edistää kielitietoisuutta ja purkaa kielten välisiä hierarkioita, mahdollistaen sen, että kaikki lapsen kielet voivat toimia vuorovaikutuksen ja oppimisen resursseina³¹.

Kaksikielisessä ryhmässä voi olla lapsia, joiden äidinkieli on suomi, kohdekieli tai jokin muu kieli. Laajamittainen kaksikielinen varhaiskasvatus tulee järjestää niin, että kaikki kieliryhmät saavat oppimiselleen tarvittavaa tukea³². Emotionaalisissa ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa on tärkeää käyttää lapselle tutumpaa kieltä, jotta vuorovaikutus ja ryhmään kuulumisen tunne vahvistuvat. Tällöin painopiste on lapsen tunteen kohtaamisessa, ei kohdekielen opettamisessa. Kun lapsi on kohdattu tunnekielilläään, kasvattaja voi siirtyä vähitellen kohdekieleen, jolloin koodinvaihto perustuu pedagogiseen harkintaan. Tällöin koodinvaihdon pedagoginen peruste on se, että kun lapsen tunne on rauhoittunut, hän kykenee vastaanottamaan tunneaiheista sisältöä esimerkiksi kirjojen, kuvien ja laulujen kautta myös itselleen vähemmän tutulla kielellä.

26 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

27 **Pöyhönen, 2016.** Kohti monikielistä pedagogiikkaa. Teoksessa:

A. Palojärvi, Å. Palviainen, & K. Märd-Miettinen (toim.) Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 65–66. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/49823>

28 **Palviainen, Protassova, Märd-Miettinen, & Schwartz, 2016.**

Two languages in the air: a cross-cultural comparison of preschool teachers' reflections on their flexible bilingual practices. *International journal of bilingual education and bilingualism*, 19(6), s. 614–630.
<http://dx.doi.org/10.1080/13670050.2016.1184615>

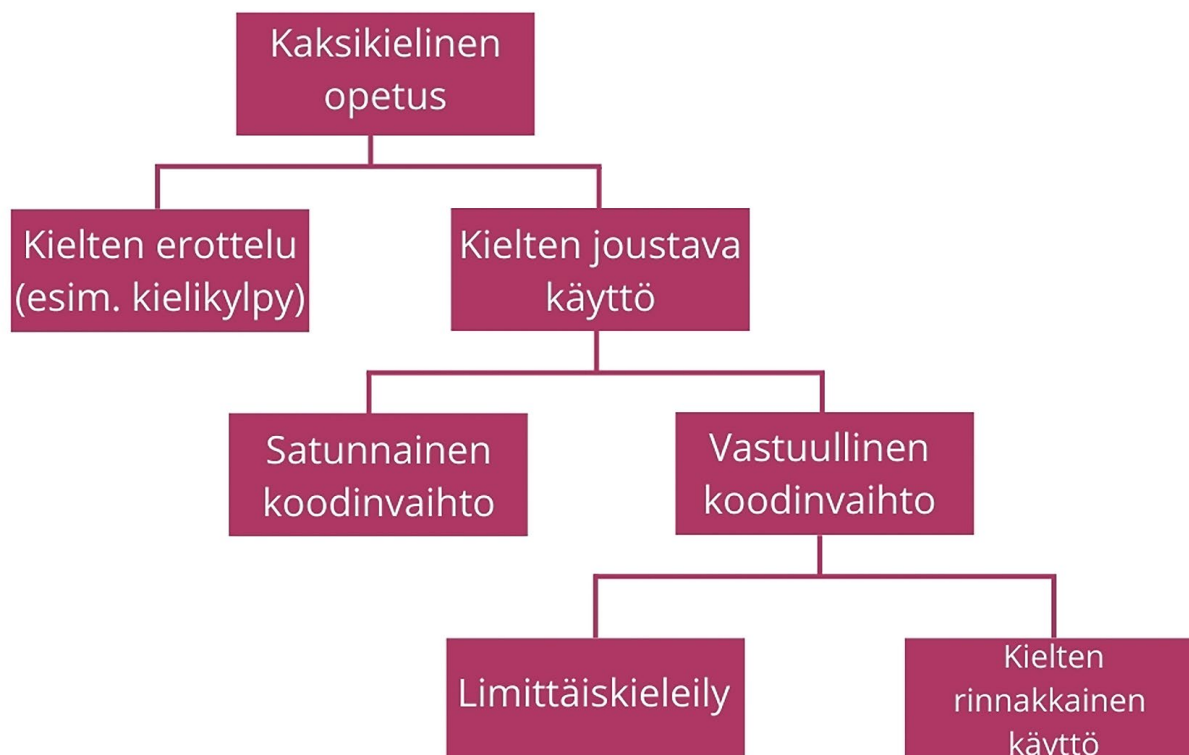
29 **Flores & García, 2017.** A critical review of bilingual education in the United States: From basements and pride to boutiques and pro t. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 14–29. 10.1017/s0267190517000162

30 **Harju-Autti, 2024.** Kielitietoisuus ja kielellinen vastuullisuus kaksikielisessä opetuksessa. Koulutus. 27.11.2024.

31 **Honko, 2023.** Mari Honko: Kielitietoisuus ja monikielisyyden varhaiskasvatuksessa. Video. 13.2.2023.

<https://www.youtube.com/watch?v=6joAiqTT1g4>

32 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

Kuvio 1. Havainnekuva kaksikielisen opetuksen kielellisistä järjestelyistä.

Kielten joustavassa käytössä koodinvaihdon tulee olla vastuullista, eli systemaattista ja tietoista. Tällöin kasvattaja kykenee pedagogisesti perustelemaan koodinvaihdon tarkoituksen ja ajoituksen. Vastuullinen koodinvaihto voi toteutua kahdella tavalla, rinnakkaisesti tai limittäisesti.

Kielten rinnakkainen käyttö tarkoittaa strategiaa, jossa sama asia ilmaistaan molemmilla kielillä. Menetelmä voi joskus vähentää lasten tarvetta kuunnella vähemmän tuttua kieltä, jos he alkavat odottaa käännöstä tutummalle kielelle. Tilanteiden luominen, joissa lapsi saa rohkaisua ja aikaa käyttää molempia kieliä, vahvistaa aktiivista kielenkäyttöä ja lisää oppimisen iloa.

Kielten limittäinen käyttö eli limittäiskieleily puolestaan tarkoittaa kahden kielen suunnitelmallista ja systemaattista käyttöä saman opetustuokion aikana, esimerkiksi lukemalla teksti yhdellä kielellä ja keskustelemalla siitä toisella³³. Limittäiskieleilyä voidaan pitää pedagogisena prosessina, joka tukee lasten kognitiivista ja kielellistä kehitystä erityisesti monikielisissä oppimisympäristöissä. Limittäiskieleilyn

pedagogiikka vahvistaa lasten kaksikielisiä identiteettejä^{34 35 36}, edistää kielivähemmistössä olevien lasten kaksikielisyyttä ja arvostaa heidän kielellistä repertuaariaan.

Limittäiskieleilyn pedagogiikka voi myös syventää opettavien sisältöjen oppimista, nopeuttaa kielitaidon kehittymistä sekä vahvistaa lasten itsevarmuutta ja edistymistä³⁷. Limittäiskieleilyn pedagogiikan elementtien lisääminen opetukseen vaatii suunnittelua. Kahden kielen suunnitelmallista käyttöä on esimerkiksi kielestä toiseen vaihtaminen tietyn asiasisällön selittämiseksi, oppimisen vahvistamiseksi, lasten huomion saamiseksi tai toisen kielen tukemiseksi.³⁸

33 Palojärvi, A. & Hellden-Paavola, S. (2025). Kaksikielinen pedagogiikka ja monikielisten lasten huomiointi varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Luento 18.2.2025.

34 Yilmaz, 2021. Translanguaging as a pedagogy for equity of language minoritized students, *International Journal of Multilingualism*, 18:3, 435-454, DOI: 10.1080/14790718.2019.1640705

35 Harju-Autti, 2024. Kielitietoisuus ja kielellinen vastuullisuus kaksikielisessä opetuksessa. Luento. 27.11.2024.

36 Flores & García, 2017. A critical review of bilingual education in the United States: From basements and pride to boutiques and pro t. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 14-29. 10.1017/s0267190517000162

37 Flores & García, 2017. A critical review of bilingual education in the United States: From basements and pride to boutiques and pro t. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 14-29. 10.1017/s0267190517000162

38 Mård-Miettinen, Palojärvi & Palviainen, 2015. Kaksikielisen pedagogiikan toteuttaminen päiväkodissa. Teoksessa J. Kalliokoski, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) 2015. *Kieli koulutuksen resurssina: vieraalla ja toisella kielellä oppimisen ja opetuksen näkökulmia*. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2015 / n:o 8. 130-150. <https://journal.fi/afinla/article/view/53776>

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen oikea-aikainen tuki

Opetuksen oikea-aikainen tuki (scaffolding) tarkoittaa väli-kaista, tarpeen mukaan annettavaa pedagogista tukea, joka auttaa lasta ymmärtämään ja tuottamaan vierasta kieltä. Tuki mukautuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja poistuu vähitellen lapsen osaamisen kehittyessä. Tällainen tuki voidaan tarjota koko lapsiryhmälle ilman, että se rajoittaa oppimista – päinvastoin, se edistää oppimisen yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Nämä tukikeinot muodostavat pedagogisen kokonaisuuden, joka tukee lapsen kielellistä kehitystä ja osallisuutta varhaiskasvatuksen arjessa.

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään monipuolisia tukikeinoja:

- **Kuvatuki:** Kuvituskuvat ja kuvakortit tukevat ohjeiden ymmärtämistä, leikkien kulkua ja sanaston oppimista.
- **Toistuvat ja ennakoitavat rutiinit:** Selkeä päivärhythmi ja toistuvat tilanteet tukevat kielen omaksumista.
- **Selkeä kieli:** Yksinkertainen ja johdonmukainen kielenkäyttö helpottaa ymmärtämistä.
- **Toistot:** Sanaston ja rakenteiden toistaminen vahvistaa muistijälkiä ja tukee oppimista.
- **Eleet ja ilmeet:** Nonverbaalinen viestintä tukee sanallista ilmaisua ja ymmärtämistä.
- **Toiminnan sanoittaminen:** Aikuinen kuvailee ääneen, mitä tapahtuu, mikä tukee kielen kontekstuaalista oppimista.
- **Koodinvaihto:** Kielten joustava käyttö tilanteen mukaan tukee ymmärtämistä ja kielellistä turvallisuutta.
- **Viikon sanat:** Tietyn teeman keskeiset sanat toistuvat ja niitä harjoitellaan eri tavoin jakson aikana. Sanat ovat näkyvillä esimerkiksi kuvina.
- **Työvaiheiden mallintaminen kuvina:** Kuvien avulla lapsi hahmottaa prosessin tai päivän kulun vaihteittain.³⁹

39 Helsingin kaupunki, 2024. Kaksikielisen opettajan ABC – perusopetus. Helsingin kielihankkeet. <https://kielet.hel.fi/wp-content/uploads/2024/08/Kaksikielisen-opettajan-ABC-perusopetus.pdf>

Kaksikielisen opetuksen jatkumo

On ensiarvoisen tärkeää, että eri koulutusasteet varhaiskasvatuksesta perusopetukseen tekevät tiivistä yhteistyötä suunnitelluissaan yhtenäistä ja toimivaa kielellistä ohjelmaa. Tällaisen ohjelman tulee perustua jatkuvuuteen, jotta kielelliset vaatimustasot muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden oppijan koulutuspolun aikana⁴⁰.

Yhtenäisen toimintamallin kehittäminen on keskeistä, jotta opetuksen sisältö ei toistu tai ala alusta jokaisen koulutusasteen tai opettajan vaihtuessa. Tämä mahdollistaa sen, että oppilaat voivat siirtyessään luokka-asteelta toiselle rakentaa uutta osaamista aiemmin opitun pohjalta⁴¹. Siirtymien onnistuminen edellyttää koulutusasteiden välistä yhteistä ymmärrystä siitä, mitä oppilaat ovat jo harjoitelleet ja omaksuneet.

CLIL-opetus on kaksikielisen opetuksen muoto, jota toteutetaan kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta lukioon. Suomessa toteutettava CLIL-opetus edustaa joustavaa kaksikielistä mallia. Siinä vierasta kieltä ja oppilaiden äidinkieltä ei pidetä tiukasti erillään, vaan ne tukevat toisiaan oppimisessa. Samalla vieras kieli omaksutaan luontevasti äidinkielen rinnalle sekä oppimisen että vuorovaikutuksen välineeksi.⁴²

Jyväskylän yliopistossa luotu CLIL-polku kuvaa, miten sisällön ja kielen integroitu oppiminen etenee eri koulutusasteilla. Polku tukee jatkuvuutta ja kielitietoisuutta, ja sen tavoitteena on luoda luonnollinen siirtymä kielitaidon kehittymiselle eri vaiheissa.⁴³ Seuraava kuvio on luotu edellä mainitun mallin pohjalta. Kuvioon on koottu väljemmin CLIL-opetuksen menetelmiä, sisältöjä ja tavoitteita, jotka limittyvät koulutusasteiden välillä.

40 Hansell & Björklund, 2021. Koulutusasteiden väliset siirtymät kaksikielisessä opetuksessa. Teoksessa T. Kangasvieri, L. Lempel, A. Palojärvi & J. Moate (toim.) Innovatiivisen kielikasvatuksen kartta & kompassi: Askeleita kehittämistyöhön (s. 34–35). Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_75443

41 Mård-Miettinen, Palviainen & Palojärvi, 2016. Kaksikielisen opetuksen toteutustapoja. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 9–17. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

42 Mård-Miettinen, Palviainen & Palojärvi, 2016. Kaksikielisen opetuksen toteutustapoja. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 9–17. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

43 Moate, 2017. Developing an Integrated Content and Language Integrated Learning (CLIL) pathway in Central Finland.

CLIL-opetuksen vaiheita ja menetelmiä

Kielellä leikkiminen

leikki, päivittäiset rutiinit, laulut, lorut, tarinat, innostus oppia kieliä

Kielellä toimiminen

kielelle altistuminen kouluarjessa, toiminnallisuus, leikkisyys, visuaalinen tuki opetuksessa, osallistava oppimisympäristö

Kielellä oppiminen

vieras kieli opetuksen kielenä, opittavan aineen sanastot ja käsitteet, teoreettinen ymmärrys, kriittinen ajattelu

Kielellä opiskeleminen

edistyneet taidot opiskelussa, akateeminen kielitaito, argumentointi, tutkiminen, kaikkien kieliresurssien hyödyntäminen

Kuvio 2. CLIL-opetuksen vaiheet ja menetelmät

Kielellä leikkiminen sisältää esimerkiksi leikkejä ja lauluja. Kielellä toimiminen pitää sisällään altistumista kielelle arjen tilanteissa. Kielellä opiskelu viittaa esimerkiksi opetukseen vieraalla kielellä, ja kielellä opiskeleminen käsittää muun muassa akateemisen kielitaidon sekä edistyneet taidot opiskelussa. Kaavio korostaa kielen oppimista ja käyttöä etenevänä prosessina.

Kielellisen jatkumon suunnittelua voidaan tehostaa yhteisesti laaditun vuosikellon avulla, jossa on selkeästi määritelty, mitä sisältöjä käsitellään kohdekielellä eri vuosina. Tämä edistää tavoitteiden ja sisältöjen laadukasta ja johdonmukaista jatkumoa. Suunnittelussa on tärkeää huomioida myös toimintatapojen ja pedagogisten menetelmien jatkuvuus, jolloin eri ikäryhmissä ja luokka-asteilla hyödynnetään samankaltaisia työskentelytapoja. Uusien toimintatapojen omaksuminen tapahtuu tällöin asteittain yhdessä lasten kanssa⁴⁴. Tämä edellyttää aktiivista yhteistyötä opettajien välillä.

Toimintamallin yhtenä tärkeänä tavoitteena on tarjota tukea kaksikielisten ryhmien kasvattajille ja opettajille, jotta kaksikielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen toteutus ei olisi

riippuvainen yksittäisten työntekijöiden henkilökohtaisesta kiinnostuksesta tai sitoutumisesta. Mallin avulla varmistetaan myös, että kaksikielinen toiminta jatkuu sujuvasti ja keskeytyksettä henkilöstön vaihtuessa⁴⁵.

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa on huomioitava sen edellyttämät resurssit, kuten yhteissuunnittelujan mahdollistaminen, henkilöstön täydennyskoulutukset sekä kaksikielisten materiaalien saatavuus. Näillä tekijöillä on merkittävä vaikutus kaksikielisen toiminnan onnistumiseen, ja siksi varhaiskasvatusyksikön johtajalla on keskeinen rooli toiminnan laadukkaassa toteuttamisessa.

Yhteistyö ja yhteinen suunnittelu opettajien välillä ovat tärkeitä, mutta yhtä olennaista on varmistaa, että uudet ohjaavat suunnitelmat juurtuvat pysyväksi osaksi päiväkotien toimintakulttuuria. Tässä prosessissa päiväkodin johdon rooli tuki ja kokonaisvastuu ovat ratkaisevia. Paikalliset ohjaavat suunnitelmat tarjoavat selkeän rakenteen ja tukipisteen kasvattajille ja opettajille. Jotta suunnitelma vakiintuisi osaksi koko yksikön toimintakulttuuria, on tärkeää, että koko henkilöstö saa siitä riittävästi tietoa ja ymmärtää sen periaatteet.⁴⁶

44 Palojärvi & Hellden-Paavola, 2025. Kaksikielinen pedagogiikka ja monikielisten lasten huomiointi varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Luento 18.2.2025.

45 Hansell & Björklund, 2021. Koulutusasteiden väliset siirtymät kaksikielisessä opetuksessa. Teoksessa T. Kangasvieri, L. Lempel, A. Palojärvi & J. Moate (toim.) Innovatiivisen kielikasvatuksen kartta & kompassi: Askeleita kehittämistyöhön (s. 34–35). Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_75443

46 Palojärvi, Lempel, Kangasvieri & Moate, 2021. Dataset from the IKI-project. V. 31.8.2021. University of Jyväskylä. <https://doi.org/10.17011/jyx/dataset/77793>

Varhainen kielten oppiminen

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen hyödyistä on olemassa myönteistä tutkimusnäyttöä. Erityisesti varhainen altistuminen vieraalle kielelle tukee kielten oppimista myöhemmässä iässä, sillä lapsen aivot ovat varhaisessa kehitysvaiheessa erityisen vastaanottavaiset kielellisille ärsykkeille⁴⁷. Kun asiaa tarkastellaan pelkästään aivotutkimuksen näkökulmasta, otollisin aika aloittaa vieraan kielen oppiminen on noin kolmevuotiaana. Tällöin kuulojärjestelmä on vielä hyvin muovautuva, ja runsas altistuminen vieraille äänneille voi muovata havaitsemisen järjestelmää niin, että lapsi oppii vieraan kielen lähes äidinkielisellä tarkkuudella. Musiikin harrastaminen, kaksikielisyys ja varhainen altistuminen useille kielille edesauttavat kielten oppimista. Lisäksi kielitietoisuus ja tarkkaavuus kielellisiin ilmiöihin tehostavat muistia ja oppimista. Tutkimus ei vielä tarjoa varmaa vastausta siihen, voiko vieraan kielen opiskelu hidastaa äidin kielen kehitystä, jos äidinkieli ei ole edennyt normaalisti. Kehittyvät puheterapian menetelmät ja laajenevat tutkimusaineistot antavat tulevaisuudessa tarkempaa tietoa tästä kysymyksestä.⁴⁸

Aivotutkimukset ovat edelleen osoittaneet, että vieraiden kielten oppiminen laajentaa aivojen kielellisiä hermoverkostoja, ja mitä aiemmin vieraiden kielten oppiminen alkaa, sitä tehokkaammin aivot muodostavat muistijäljen uudelle vierasperäiselle sanalle. Lisäksi uusia sanoja opittaessa aivojen palkitsemisjärjestelmä aktivoituu, kun uuden sanan merkitys oivalletaan, mikä selittää osin motivaatiota kielten oppimiseen. Useamman kielen puhuminen ja hallinta edellyttää kielten välillä vaihtamista ja valikointia, jolloin aivoissa aktivoituvat samat rakenteet kuin yleistä toiminnanohjausta vaativissa tilanteissa⁴⁹.

Kieliä opitaan joko samanaikaisesti tai peräkkäin. Samanaikaisesta kieltenoppimisesta puhutaan, kun lapsi oppii kahta tai useampaa kieltä ennen kolmea ikävuottaan. Kieltenoppiminen on peräkkäistä, kun toisen kielen oppiminen alkaa yli kolmevuotiaana⁵⁰. Laajamittaista kaksikielistä toimintaa

suositellaan yli kolmevuotiaille lapsille, sillä kolmevuotiaalla lapsella on usein jo vahva ensikieli⁵¹. Jos kielen kehitys on kolmevuotiaalla lapsella normaalilla tasolla, on vieraan kielen altistus lukuisten tutkimusten mukaan kannattavaa ja vahvasti suositeltavaa⁵². Myös jos lapsella on kaksi vahvaa äidinkieltä, varhainen altistuminen kolmannelle kielelle on hyvin todennäköisesti hyödyllistä.

Monikielisten lasten kohdalla on tärkeää keskustella yhdessä perheen kanssa vaihtoehtoista, ja löytää lapselle sopivin varhaiskasvatusryhmä. Suppeammassa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa ei ole olemassa ikäsuosituksia, sillä pienimuotoisesta kaksikielisestä toiminnasta on hyötyä ja iloa kaiken ikäisille lapsille⁵³. Tutkimusten mukaan kaksikielisestä toiminnasta ei ole haittaa lapselle, mikäli molempia, tai kaikkia, kieliä kehitetään systemaattisesti. Myöskään tukea tarvitsevien lasten osallistumiselle kaksikieliseen varhaiskasvatukseen ei ole tutkimuksissa nähty esteitä⁵⁴.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ei aseta lapsille kielitaitovaatimuksia. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen taroituksena ei ole testata tai mitata lasten osaamista, vaan tarjota mahdollisuuksia käyttää ja omaksua kieliä luontevasti arjen tilanteissa⁵⁵. Tehokkaimmat varhaisen kielenopetuksen tavat alle kouluikäisille ovat kielelle altistaminen arkiaskeissa, leikkimällä ja laulamalla. Vieraan kielen kirjaimiin ja kirjoittamiseen keskitytään vasta myöhemmässä vaiheessa⁵⁶. Varhaiskasvatuksessa lapsia kannustetaan kokeilemaan ja kiinnostumaan kielistä, jokainen oman taitotasonsa mukaisesti. Päiväkodeissa tarjotaan monipuolisia aktiviteetteja, mutta keskeistä on, että lapsi saa oppia ja tutkia omaan tahtiin leikin, laulujen, liikkumisen ja arjen toimintojen kautta.

47 Huotilainen, 2018. Tutkimus varhaisesta kielenopetuksesta.

Verkkoluento. Helsingin kasvatus ja koulutus.

https://www.youtube.com/watch?v=7_9PdZXsOH0

48 Huotilainen, 2019. Näin aivot oppivat. PS-kustannus, Jyväskylä.

49 Kimppa, 2021. Aivotutkija Lilli Kimppa kertoo, miten kieltenopiskelu vaikuttaa aivoihin. Lukkiverkosto. 28.10.2021.

<https://www.lukkiverkosto.fi/aivotutkija-lilli-kimppa-kertoo-miten-kieltenopiskelu-vaikuttaa-aivoihin/>

50 Halme, 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa (s. 86–101). Unigrafia Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

51 Palviainen & Mård-Miettinen, 2016. "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52–58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

52 Huotilainen, 2018. Tutkimus varhaisesta kielenopetuksesta. Verkkoluento. Helsingin kasvatus ja koulutus.

https://www.youtube.com/watch?v=7_9PdZXsOH0

53 Palviainen & Mård-Miettinen, 2016. "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52–58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

54 Palviainen & Mård-Miettinen, 2016. "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52–58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

55 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

56 Huotilainen, 2018. Tutkimus varhaisesta kielenopetuksesta. Verkkoluento. Helsingin kasvatus ja koulutus. https://www.youtube.com/watch?v=7_9PdZXsOH0

Kielitaidon kehittymisen osa-alueet

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen henkilöstö on tietoinen kielitaidon kehittymisen keskeisistä osa-alueista. Kielitaidon kehittymisen keskeiset osa-alueet ovat^{57 58}.

Vuorovaikutustaidot – Lapsia kannustetaan kommunikoidaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa. Varmistetaan, että jokaisen lapsen aloitteisiin vastataan, ja että jokainen saa kokemuksia kuulluksi tulemisesta. Tärkeää on aikuisten sensitiivisyys ja reagointi myös lasten sanattomiin viesteihin. Lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän vuorovaikutustaidoistaan. Vuorovaikutustaitoja voidaan tukea esimerkiksi leikin avulla.

Kielen ymmärtämisen taidot – Lasten kielen ymmärtämisen taitoja tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Kieli on kuvailevaa ja tarkkaa, ja toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen ovat johdonmukaista. Kielen ymmärtämisen taitoja voidaan tukea kuvien, esineiden ja tukiviittomien avulla.

Puheen tuottamisen taidot – Lapsia tutustutetaan lastenkirjallisuuteen ja tarinoihin, ja kannustetaan itse keksimään tarinoita. Heitä rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa, sekä aikuisten että lasten kanssa. Vähitellen kiinnitetään huomiota myös äänensävyihin ja äänenpainoihin. Puheen tuottamisen taitoja voidaan tukea esimerkiksi sadutuksen keinoin.

Kielen käyttötaidot – Lasten tilannetietoisien kielen käytön vahvistumista tuetaan varhaiskasvatuksessa ohjaamalla lasten kielen käyttötaitoja ja pohtimalla eri tilanteissa tapahtuvaa kielen käyttöä yhdessä lasten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Lisäksi opetellaan eläytymistä, huumorin käyttöä ja hyviä tapoja. Kielen käyttötaitoja voidaan harjoitella esimerkiksi ruokailutilanteissa.

57 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

58 Opetushallitus, 2025. Kielen kehityksen osa-alueet. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kielen-kehityksen-osa-alueet> [oph.fi]

Kielellinen muisti ja sanavaranto – Laaja kielellinen muisti ja sanavaranto mahdollistavat kielellisen ilmaisun monipuolisuuden. Kielellisen muistin kehittymistä tuetaan muun muassa loruihin ja laululeikeihin. Tärkeää on kielellä leikkittely, nimeäminen ja kuvaavien sanojen käyttö, sekä sanojen merkitysten pohdinta ja uusien käsitteiden opettelu. Tarvitaan myös kiireetöntä aikaa keskustelulle, lukemiselle ja tarinoiden kertomiselle.

Kielitietoisuus – Kielitietoisuutta on muun muassa ymmärrys siitä, että on olemassa erilaisia kieliä, ja että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Kielitietoisuus linkittyy kaikkiin kielitaidon kehittämisen osa-alueisiin. Kielitietoisuutta voidaan edistää esimerkiksi tutustumalla eri kielisiin monikielisten lasten tai heidän vanhempiansa avulla. Kielitietoisuutta tarkastellaan laajemmin seuraavassa luvussa.

Kahden kielen oppiminen saattaa aluksi vaikuttaa hitaamalta kuin yhden kielen oppiminen, ja lapsen sanavarasto kapealta. On muistettava, että lapsen sanasto koostuu kahden tai useamman kielen ilmauksista, ja sen laajuus on aina enemmän kuin yhden kielen sanavarasto⁵⁹.

Toisen kielen oppimiselle on tyypillistä, että lapsi oppii arkikielen, eli sosiaalisen kielen melko helposti muutamassa vuodessa. Pieni lapsi omaksuu myös erilaisen kielen ääntämisen paljon vaivattomammin kuin aikuinen. Abstraktimman, akateemisen kielen oppiminen vaatii lapselta aikaa ja harjoittelua. Myös kasvattajat tiedostavat ja huomioivat sen, että vaikka lapsen puhekieli olisi sujuvaa ja ääntäminen melko virheetöntä, voi kielen sanasto ja syvemmät rakenteet olla vielä hyvinkin yksinkertaisella tasolla.⁶⁰

59 Halme, 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa (s. 86–101). Unigrafia Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

60 Halme, 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa (s. 86–101). Unigrafia Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

Ranskankielisen varhaiskasvatuksen toimintamalli

Perustiedot toimipisteestä

Amurin päiväkodissa seitsemästä lapsiryhmästä kahden ryhmän toiminta on kaksikielistä. Toinen ryhmistä on laajamittainen kaksikielinen varhaiskasvatusryhmä, eli toiminnasta ainakin 25 % toteutetaan ranskaksi. Laajamittaisessa kaksikielisessä ryhmässä on neljä- ja viisivuotiaita lapsia (2025). Toinen, pienemmille lapsille suunnattu kaksikielinen ryhmä, on kielirikasteinen, jossa alle 25 % toiminnasta toteutetaan ranskaksi. Tavoitteena on, että molemmissa ryhmissä olisi sekä suomea että ranskaa äidinkielenään puhuvia aikuisia. Lapsen ei tarvitse osata ranskaa kumpaankaan ryhmään tullessaan. Ryhmiin voi hakea kuka vain perheen kielitaustasta riippumatta.

Historiaa

Ranskankielinen varhaiskasvatus alkoi Tampereella vuonna 1986, kun École maternelle eli ranskankielinen leikkikoulu perustettiin Tampereen kaupungin ja Ranskan suurlähetystön välisenä yhteistyönä. Leikkikoulussa oli kolme ryhmää, ja se sijaitsi Pyynikin uimahallin yläkerrassa. Vuonna 1996 leikkikoulun yksi ryhmä muutettiin esiopetusryhmäksi ja kaksi muuta ryhmää siirtyivät Amurin päiväkotiin osaksi varhaiskasvatusta. Tunteamattomista syistä toinen ryhmistä lakkautettiin, ja usean vuoden ajan Amurin päiväkodissa toimi vain yksi kaksikielinen ryhmä. Vuonna 2019 perustettiin toinen kaksikielinen ryhmä suuren kysynnän vuoksi.

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen

Amurin päiväkoti tiedottaa perheitä päiväkodin sisällä kaksikielisen varhaiskasvatuksen mahdollisuudesta Amurissa. Keväisin varhaiskasvatusyksikön johtaja lähettää perheille kyselyn kiinnostuksesta kaksikieliseen varhaiskasvatukseen.

Kielirikasteiseen ryhmään lapsia tulee päiväkodin muista pienten lasten ryhmistä, mutta myös päiväkodin ulkopuolelta. Osa perheistä haluaa lapsensa kielirikasteiseen ryhmään nimenomaan ranskan kielen takia.

Laajamittaisen varhaiskasvatuksen ryhmä muodostetaan samoilla periaatteilla. Suurin osa lapsista siirtyy laajamittaiseen päiväkotiryhmään kielirikasteisesta ryhmästä. Yksittäisiä lapsia hakee siirtoa päiväkodin muista ryhmistä ja päiväkodin ulkopuolelta.

Varhaiskasvatusyksikön johtaja voi keskustella kaksikielisiin ryhmiin siirtyvien lasten huoltajien kanssa ja kertoa toiminnasta. Perheet joko hyväksyvät tai kieltäytyvät paikasta. Jos ryhmän käyttöaste on jäämässä vajaaksi, voi johtaja suositella ryhmää muillekin perheille.

Lapsien kielitaustat ovat erilaisia. Molemmissa ryhmissä on lapsia, joiden perheet ovat halunneet lapsensa kaksikieliseen ryhmään ja perheitä, joilla ei ole aikaisempaa kiinnostusta ranskan kieleen. Joka vuosi ryhmissä on myös lapsia, joilla on jokin kontakti ranskan kieleen tai kulttuuriin. Esimerkiksi toinen vanhemmista on ranskankielinen, perhe

on asunut Ranskassa tai vanhempi muuten vain osaa ranskaa tai on kiinnostunut Ranskan kulttuurista ja toivoo lapsensa oppivan ranskaa.

Päiväkodin vaihtoa tai Amurin päiväkodin sisäistä vaihtoa haetaan maaliskuuhun mennessä. Esiopetuksen haku on tammikuussa.

Kasvattajan kielitaitovaatimukset ja koulutus

Sekä kielirikasteisessa että laajamittaisessa ranskankielisessä päiväkotiryhmässä on tavoitteena, että edes yksi ryhmän aikuisista puhuisi ranskaa äidinkielenään. Monena vuonna Wivi Lönnin koulu on organisoinut ja Institut français de Finlande eli Ranskan instituutti Suomessa kustantanut Amurin päiväkodin henkilökunnan ranskan kielen opetusta. Henkilöstön kielikoulutuksen toteutumiseen vaikuttavat taloudelliset seikat. Käytännössä on ollut haastavaa löytää sekä kielitaitoisia että ammatillisesti pätevää henkilöstöä.

Pedagoginen malli

Kielenkäytön suunnitelmallisuus ja

kielenkäyttötilanteet

Molemmissa ryhmissä toteutetaan pääasiassa limittäiskielilyä. Ranskan kieltä käytetään esimerkiksi siirtymätilanteissa ja päivittäin toistuvissa toiminnoissa kuten ruokailun, ulkoilun ja päiväpiirin yhteydessä. Näissä tilanteissa ranskan kielen käytöstä tulee lapsille nopeasti rutiini ja toistuvat tutut fraasit opitaan nopeasti. Ranskaa puhutaan lapsille vähän hitaammin, selkeästi artikuloiden ja käyttäen oleellista sanastoa. Ranskaa käytetään myös ohjatussa toiminnassa aikuisen kielitaidon mukaisesti. Kielten rinnakkaista käyttöä vältetään.

Kielen oppimisen sisällöt tukeutuvat vahvasti ranskankieliseen oppaaseen kaksikielisen opetuksen oppimiskokonaisuuksista (Référentiel de compétences pour l'enseignement du français en contexte bilingue). Tähän oppaaseen voi tutustua Amurin päiväkodin internetsivuilla. Ranskankielistä sanastoa opetellaan esimerkiksi ruokailua, vaatteita ja perheenjäseniä koskien. Arjessa monet fraasit, esimerkiksi tervehdykset, tulevat lapsille tutuiksi. Ryhmiä varten valikoidaan erityisesti sellaisia lauluja, jotka voidaan laulaa sekä suomeksi että ranskaksi tai jotka hyödyntävät tuttua melodiaa.

Laajamittaisessa kaksikielisessä ryhmässä harjoitellaan vuorovaikutusta, kuten itsensä esittelyä ja kysymysten esittämistä. Tervehdyksiä, fraaseja ja erilaisista teemoista keskustelua harjoitellaan, jotta lapsi pystyy osallistumaan päiväkotiarkeen ranskaksi ja kykenisi esimerkiksi seuraamaan satua ranskaksi. Kielessä korostuu konkretia läheltä lapsen elämää.

Jos lapsella on vielä heikko suomen kielen taito, suomen kielen oppiminen priorisoidaan ja aikuiset käyttävät kahdenkeskisissä vuorovaikutustilanteissa suomea. Lapsen oman äidinkielen vahvistaminen tukee myös muiden kielten oppimista. Tunteisiin ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa pyritään käyttämään lapsen vahvinta kieltä. Suomenkieliset aikuiset käyttävät puhuvat ranskaa taitojensa mukaan ja antavat samalla lapsille oppijan mallia; oppiminen on kivaa, ja oppiessa saa sekä erehtyä että pohtia ääneen. Oppimisilma-

piiristä luodaan positiivinen, kun virheiden tekeminenkään ei ole vakavaa. Suomenkielisten aikuisten oppimisen malli ja esimerkki ovat erityisen tärkeä.

Kaksikielisiä kuvakortteja hyödynnetään niin lasten kuin aikuistenkin kielitaidon vahvistamiseksi ja ymmärryksen tueksi. Ranskankieliset aikuiset ja lapset hyödyntävät ranskaa myös laajemmin esimerkiksi peleissä ja askartelutilanteissa. Vähemmän ranskaa osaavia lapsia ohjataan paitsi tuottamaan ranskaa myös toistamaan perässä, jotta ranskan kielen ääntäminen kehittyisi. Leikeissä ja peleissä lapset pääsevät osallistumaan itse ja huomaamattaan käyttävät kohdekieltä esimerkiksi vastatessaan ranskaksi.

Tavoitteet

Varhaiskasvatuksen toiminnan tavoitteita ohjaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Sen mukaan kaksikielille varhaiskasvatukselle ominaisia lisätavoitteita ovat:

- Positiivinen asenne kieliin, kielten oppimiseen ja monikulttuurisuuteen.
- Ranskan (ja suomen) kielen oppimisen ja monikielisuuden tukeminen.
- Kulttuurisen ymmärryksen ja identiteetin vahvistaminen
- Lasten luonteva ja innostava kielellinen kehitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään, mil-laista kaksikielisen varhaiskasvatuksen tulee olla, ja käytetyn kohdekielen prosenttimäärät perustuvat tähän. Käytännös-sä ranskaa on pyritty käyttämään mahdollisimman paljon. Amurin päiväkodissa ranskan kielen oppimista tavoitellaan vasun muiden oppimistavoitteiden lisäksi.

Ranskankieliseen esiopetukseen meneville ei ole asetettu ranskan kielen kielitaitovaatimuksia, mutta hyvä kielellinen erottelukyky ja ranskan kielen alkeiden osaaminen on eduksi.

Kaksikielisen toiminnan toteuttaminen

Päivän kulku voi vaihdella toimintakausittain, mutta päivä-rytmi on kuitenkin lähes muuttumaton. Näin lapsi osaa en-nakoida, mitä tulee tapahtumaan ja kykenee päättellemään heikollakin kielitaidolla myös ranskankielisten ohjeiden merkityksen. Kielirikasteisessa ryhmässä toiminta on ollut porrastetumpaa, joten päivärytmi voi vaihdella. Toiminnan suunnitteluun vaikuttaa henkilöstön kieliresurssit, jotka voi-vat vaihdella toimintakausittain.

Suomen ja ranskan kielen opetukseen ja käyttöön liittyviä näkökulmia

Suomi ja ranska näkyvät molemmat arjessa ja niitä pidetään yhtä arvokkaina. Kaikilla lapsilla on oikeus kehittää kielitai-toaan, ja eri kielitaustoista tulevia lapsia tuetaan yksilöllises-ti. Lapsen käyttämään kieleen suhtaudutaan positiivisesti, ei pakoteta puhumaan ranskaa tai suomea eikä keskitytä virheisiin. Aikuiset kannustavat yrittämään ja yrittävät aut-taa muistamaan sanoja. Oman äidinkielen tukeminen tukee myös muiden kielen oppimista.

Kokopäiväpedagogiikka

Kokopäiväpedagogiikka kaksikielisessä varhaiskasvatuk- sessa tarkoittaa sitä, että kielenoppiminen ja pedagogi- nen toiminta ovat läsnä kaikissa päivän tilanteissa, ei vain ohjatuissa opetustuokioissa. Kielten oppiminen tapahtuu luonnollisesti koko päivän ajan niin leikissä, ruokailussa, siirtymissä kuin ulkoilussa. Ranskaa käytetään arjen vuoro- vaikutukseen, ei vain tiettyihin aktiviteetteihin. Aikuiset ovat tietoisia omasta kielimallistaan ja puhuvat mahdollisuuksien mukaan myös keskenään ranskaa. Kielirikasteisessa ryh- mässä siirtymisiin, perushoidollisiin toimiin ja toimintaan ku- luu enemmän aikaa, koska ryhmässä on nuorempia lapsia.

Toiminnan kuvaus

Tampereen ranskalais-suomalainen opetus (Filière franco- finlandaise de Tampere) on tehnyt ranskankielisen op- paan kaksikielisen opetuksen oppimiskokonaisuuksista (Référentiel de compétences pour l'enseignement du français en contexte bilingue) sekä kuvaston päiväkodin oleellisesta sanastosta (Mes premiers mots en français). Molemmissa päiväkotiryhmissä hyödynnetään oppaan varhaiskasvatusta koskevaa osuutta ja kuvastoa toiminnan suunnittelussa. Oppaasta löytyy myös varhaiskasvatukseen soveltuva vuosikello.

Piiri

Aamu- tai päiväpiiri kestää yleensä 10–20 minuuttia. Siinä kokoonnutaan fyysisesti piiriin penkeille ja tuoleille. Piirissä käydään läpi läsnä olevat lapset ja aikuiset nimikorttien avul- la. Näin lapset tutustuvat toisiinsa ja oppivat tunnistamaan paitsi oman myös muiden nimien kirjoitusasu. Lisäksi pii- rissä käydään läpi päivämäärä ja säätila sekä niihin liittyvää sanastoa, päivän ohjelma sekä lauletaan eri aihepiireihin liittyviä lauluja. Nuorempien lasten kielirikasteisessa ryh- mässä aamupiirin aikana lauletaan, leikitään ja käydään läpi yhteisiä asioita.

Aamupiiri voidaan toteuttaa vuorotellen kokonaan ranskaksi tai kokonaan suomeksi, tai se voidaan järjestää kaksikielise- nä siten, että mukana on sekä ranskan- että suomenkielisiä osia. Piiritoiminnan pituus ja siihen sisältyvien toimintojen määrä voidaan aina mukauttaa ryhmän tarpeiden ja aika- taulun mukaan. Liitteessä on esimerkkejä siitä, miten rans- kankielinen aamupiiri voidaan jäsentää tiettyjen teemojen käsittelyyn. Toisto on keskeinen osa oppimista, ja siksi samoja aamupiiritoimintoja suositellaan käytettäväksi sään- nöllisesti läpi lukuvuoden ja erilaisten teemajaksojen aikana.

Ohjattu toiminta

Ohjattu toiminta voi olla esimerkiksi askartelua, retkiä, lii- kuntaa, musiikkia tai pelejä. Ohjattua toimintaa on tilanteen mukaan niin koko ryhmänä tai eri kokoisissa pienryhmissä kuin kaksin aikuisen kanssa. Ohjatun toiminnan ohjaamises- sa hyödynnetään tiimin vahvuuksia ja kiinnostuksen kohtei- ta. Myös leikki voi olla ohjattua toimintaa. Amurin päiväko- dissa hyödynnetään muun muassa lasten itsesäätelytaitoja vahvistavia LeKe-leikkejä (Leikitään ja Keskitytään). Ohjatus- sa toiminnassa käytetään sekä ranskaa että suomea.

Leikki

Vapaaseen ja pitkäkestoiseen leikkiin kannustetaan. Laajamittaisessa ryhmässä on käytössä niin kutsuttu leikinvalintataseinä, jossa leikit ovat kuvattuna ja jokaisen leikin kohdalla on rajattu määrä paikkoja lapsille, johon lapsi voi itse laittaa oman nimensä. Tämä tuo visuaalisesti esille valittavana olevat puuhut ja miten niissä on tilaa. Toisinaan aikuiset valitsevat lapsille joko puuhan tai leikkiparin. Tällä pyritään monipuolistamaan lasten leikkejä ja tukemaan uusien kaverisuhteiden syntymistä. Myös nuorempien kielirikasteisessa ryhmässä hyödynnetään leikinvalintataulua kuvien avulla lapsen kehitystaso huomioiden. Leikeissä lapset puhuvat yleensä itselle tutuinta kieltä, mutta aikuinen voi ohjaustilanteissa toimia myös ranskaksi.

Ulkoilu

Ulkoilua on aamupäivällä ja iltapäivällä. Periaatteena on, että tämä toteutuu ”säällä kuin säällä”, ja käytännössä tästä on poikettu vain painavista syistä kuten poikkeuksellisen kovasta pakkasesta tai myrskystä. Aikuiset näyttävät tässä hyvää mallia pukeutumalla sään mukaan ja puhumalla ulkoilusta kivana asiana. Ulkoiluun ja pukeutumiseen liittyvää sanastoa opitaan ranskaksi.

Lepohetki

Päiväkotipäivään kuuluvat päiväunet tai lepothetki. Päiväunille mennään lepothuneeseen, jossa on sängyt ja kuunnelaan satua tai musiikkia. Lepohetkeä viettävät puolestaan makoilevat omassa huoneessaan patjoilla ja kuuntelevat satua, mutta eivät yleensä nuku. Sadut tai äänisadut ovat suomeksi tai ranskaksi. Vanhempien kanssa sovitaan, nukkuuko lapsi päiväunet vai viettääkö hän lepothetken.

Ruokailut

Päiväkodilla tarjoillaan aamupala, lounas ja välipala. Tarjoilukärry haetaan keittiöstä ja lapset syövät ryhmätilassa. Vanhemmat lapset osallistuvat usein kattaukseen, annostelevat itse ruokansa ja juomansa sekä voitelevat leipänsä. Nuoremmat lapset saavat enemmän apua ruokailuun liittyvissä toiminnoissa. Lapsia kannustetaan maistamaan kaikkea ja hyviin pöytätapoihin kiinnitetään huomiota. Ruoka puhutaan kauniisti, vaikka se ei olisikaan mieluisaa. Lapset palauttavat itse astiansa takaisin tarjoilukärryyn. Ruokailun aikana hyödynnetään kuvakortteja, tuodaan esille ruokasanastoa ja fraaseja ranskaksi.

Vuosikello

Ajankohta	Tapahtumat	Teemat ja pedagogiset tavoitteet
Elo-syyskuu	- Ranskaverkoston piknik - Ranskankielisten ryhmien yhteistyön aloittaminen - Yhteistyön aloittaminen ranskankielisen esiopetuksen (OR) kanssa: retket puistoon	- Tutustuminen - Ryhmän säännöt - Päivittäiset rutiinit - Ruokailu: säännöt, rutiinit, ruokailuvälineet - Minä ja meidän yhteisömme: minä, me, päiväkot
Lokakuu	- Suuri Taidepyykkipäivä - Makujen viikko - Retket metsään ja luontoon - Yhteistyö OR-luokan kanssa	- Syksy: luonto, eläimet, ruoka, vaatteet, sää - Sosiaalisemotionaaliset taidot - Itsestä huolehtiminen ja arjentaidot
Marras-joulukuu	- Halloween/Pyhäinpäivä: jännittävien tunteiden ja yllätysten käsittelyä - Isänpäivä - Lastenoikeuksien viikko - Suomen itsenäisyyspäivä - Yhteistyö OR-luokan kanssa: jouluaktiviteetit - Pikkujoulu	- Talvi: luonto, eläimet, ruoka, vaatteet, sää, lomakausi - Sosioemotionaaliset taidot, yhteistyö
Tammi-helmikuu	- Uudenvuodenpäivä - Loppiainen ja kuninkaiden piiras - Ystävänpäivä - Laskiainen ja karnevaali - Retket - Yhteistyö OR-luokan kanssa	- Talvi: luonto, eläimet, ruoka, vaatteet, sää, talviaktiviteetit - Sosioemotionaaliset taidot, käytöstavat, ystävyys, yhteistyö - Minä ja meidän yhteisömme. perinteet ja kulttuurit - Kohti omatoimisuutta
Maalis-huhtikuu	- Francofonian juhla - Pääsiäinen - Aprillipäivä - Rasmin ja eriarvoisuuden viikko - Yhteistyö OR-luokan kanssa - Retket, kevään merkit	- Kevät: luonto, ruoka, vaatteet, sää, pääsiäinen - Frankofonia esityksen valmistelu ja harjoittelu - Sosioemotionaaliset taidot, toisten kunnioittaminen ja kuuleminen - Retket ja pihapelit - Minä ja meidän yhteisömme, suvaitsevaisuus, erilaisuus

Ajankohta	Tapahtumia	Teemat ja pedagogiset tavoitteet
Touko- ja kesäkuu	- Vappu - Äitienpäivä - Viskareiden vierailu eskarissa - Retket - Kevätjuhla ja viskareiden läksiäiset	- Kevät ja kesä: luonto, eläimet, ruoka, vaatteet, sää, loma, ulkoilu - Sosioemotionaaliset taidot, Esikoulun odotukset - Kohti omatoimisuutta - Liikenneturvallisuus, ajoneuvot, koulumaailma

Taulukko 1. Tapahtumakalenteri, teemat ja tavoitteet

Kulttuuri- ja katsomuskasvatus

Merkittävimmät päiväkotiryhmissä huomioidut juhlapäivät ovat uusivuosi, loppiainen, laskiainen, pääsiäinen, francofonian juhla, aprillipäivä, vappu, äitienpäivä, suuri taidepyykipäivä, pyhäinpäivä, isänpäivä, Suomen itsenäisyyspäivä ja joulou. Lisäksi huomioidaan syntymäpäiviä ja vaihtelevasti muita liputus- ja teemapäiviä. Moniin näistä liittyy Suomessa ja Ranskassa samoja perinteitä. Juhlia tuodaan esille sensitiivisesti, mikä tarkoittaa sitä, että kunnioitetaan erilaisia perhemuotoja ja katsomuksia samalla kun tutustutaan erilaisiin kulttuuriin perinteisiin.

Kristillisten juhlien käsittely päiväkodissa voi olla osa kulttuurikasvatusta ilman, että siihen sisältyy uskonnonharjoittamista. Kristilliset juhlat esitellään osana kulttuuria, perinteitä ja historiaa sekä keskustellaan siitä, miten eri ihmiset

viettävät juhlaa. Kristillisistä juhlista käytetään neutraaleja ilmaisuja sen sijaan, että asiat esitettäisiin uskontoon perustuvina totuuksina.

Toimintakauden ryhmän mukaan voidaan tutustua myös muiden kulttuurien tai uskontojen juhliin. Juhlissa korostetaan yleisinhimillisiä arvoja kuten ystävällisyys, kiitollisuus tai yhdessäolo. Juhliin usein yhdistyy askartelua, musiikkia, retkiä tai perinneruokia, joista lapsella ja perheellä on mahdollisuus kieltäytyä ilman leimaantumista. Perheitä informoidaan tulevasta toiminnasta, joten vanhemmilla on mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja tehdä tarvittaessa osallistumisvalintoja. Perheille ja lapselle tarjotaan osallistumismahdollisuus ja saman arvoista vaihtoehtoista toimintaa lapselle korostaa en kuitenkin juhlien käsittelyn yleissivistävää luonnetta.

Juhla ja ajankohta	Juhlan teemat
La Grande Lessive d'art lokakuussa	La Grande Lessive d'Art eli Suuri taidepyykipäivä on Ranskasta lähtöisin oleva kansainvälinen taide-tapahtuma. Tampereella siihen osallistuu Amurin päiväkotit, Wivi Lönnin koulu ja muutama muu keskusta-alueen koulu. Tapahtuman tarkoitus on tuoda taidetta yleisille paikoille ja tehdä taiteesta saavutettavaa kaikille. Kansainvälisesti taidepyykipäivää vietetään kahdesti vuodessa maaliskuussa ja lokakuussa, mutta Tampereella sitä on vietetty vain lokakuussa. Taidepyykipäivällä on vaihtuvat teemat, jonka mukaan taideteoksia tehdään A4-muodossa. Taideteokset ripustetaan pyykipöjillä pyykkinaruille ja siitä nimitys Suuri taidepyykipäivä, La Grande Lessive d'Art.
Mardi Gras helmi-maaliskuussa	Mardi Gras (=rasvainen tiistai) eli laskiaistiistai on karnevaalijuhla, ja se juontaa juurensa katolisesta perinteestä. Karnevaaliperinne tulee 1600–1700-luvun Ranskasta, josta siirtolaiset veivät sen Amerikkaan. Tunnetuimmillaan karnevaali on New Orleansissa, mutta sitä juhliin myös muualla. Juhlaan kuuluvat värikkäät paraatit, musiikki, tanssi, naamiaisasut ja herkuttelu. Mardi Gras merkitsee samalla viimeistä suurta juhlaa ennen kristillisen paaston alkamista. Suomessa juhlaan kuuluu mäenlasku ja laskiaispullat.
Fête de la Francophonie maalis-huhtikuussa	Fête de la Francophonie eli Francofonian juhla on Wivi Lönnin ranskankielisen perusopetuksen ja -esiopetuksen sekä Amurin päiväkodin ranskankielisten ryhmien yhteinen juhla. Juhlaan kuuluu luokkien ranskankielisiä lauluesityksiä. Amurin päiväkodin lapset ovat tehneet yhden esityksen, jossa 2–3 laulua.
Loppiainen 6. tammikuuta	Loppiainen eli Épiphanie on Ranskassa tärkeä juhla. Loppiaista vietetään Raamatun kertomuksen mukaisesti kolmen itämään tietäjän Betlehemiin saapumisen muistoksi. Ranskassa siihen liittyy erityisesti La Galettes des Rois eli kuninkaiden piiras, joka on mantelimaissäättyinen lehtitaikinapiiras. Perinteisesti piiraan sisään leivotaan kuivapapu tai pieni esine. Se, kuka löytää omasta piirakkapalastaan pavun tai pikkuesineen saa pahvikruunun ja olla yhden illan kuninkaallinen. Tämä perinne on vahva Euroopan ja Pohjois-Amerikan ranskankielisissä osissa.
Aprillipäivä 1. huhtikuuta	Aprillipäivän eli ranskaksi Poisson d'Avril tunnetuin alkuperä on 1500-luvun Ranskasta. Kun Ranskassa siirryttiin gregoriaaniseen kalenteriin, uudenvuodenpäivä siirtyi tammikuun alkuun. Ne, jotka edelleen juhlivat uutta vuotta huhtikuussa, joutuivat muiden pilkan kohteiksi ja heitä alettiin kutsua huhtikuun hölmöiksi tai -kaloiksi (poissons d'avril). Ranskassa on aprillipäivänä tapana kiinnittää huomaamatta paperisia kaloja toisten selkään ja syödä suklaakaloja. Kala viittaa myös kevään uuteen alkuun ja kalastusperinteisiin, sillä huhtikuu merkitsi ennen uuden kalastuskauden alkua.

Taulukko 2. Kaksikielisessä toiminnassa huomioituja ranskalaisia juhlia

Seuranta ja arviointi

Lasten ranskan kielen kehitystä ei seurata varhais- ja esiopetuksessa testein, vaan henkilökunta harjoittaa yleistä havainnointia. Suomen kielen kehityksen seuraamiseen ja arvioimiseksi voidaan kuitenkin tehdä kielitestejä erityisopettajan avulla. Erityisopettaja järjestää tarvittaessa myös S2-kerhoja.

Sekä kielirikasteisen että laajamittaisen päiväkotiryhmän henkilökunta arvioi muun lisäksi myös kaksikielisyyden toteutumista, kehittää yhteistyötään ja toimintaansa.

Lapsilla on mahdollista jatkaa Wivi Lönnin kouluun ranskan-kieliseen esiopetukseen ja edelleen kaksikieliseen perusopetukseen.

Yhteistyötahot

Esiopetus

Perinteisesti ranskankielisen esiopetuksen opettaja käy viikoittain Amurin päiväkodilla pitämässä ranskankielisen tuokion isompien lasten pienryhmille ja pitää osalle pienemmistä lyhyemmän tuokion.

Vanhempien lasten laajamittaisella ja nuorempien kielirikasteisella päiväkotiryhmillä on toisinaan yhteisiä ranskankielisiä lauluhetkiä, retkiä ja juhlia. Ryhmien opettajat suunnittelevat ja kehittävät ryhmien välistä yhteistyötä. Tampereen ranskalaissuomalainen verkosto (Filière franco-finlandaise de Tampere) järjestää elo-syyskuussa piknikin, johon myös lasten perheet ovat kutsuttu.

Kaksikielisen opetuksen mainontaan ja näkyvyyteen halutaan jatkossa panostaa, koska suomalais-ranskalainen varhaiskasvatus tunnetaan heikosti. Tavoitteena on esitellä suomalais-ranskalaista varhaiskasvatusta ja perusopetusta kaikille päiväkodin perheille sekä perehdyttää asiaan paremmin myös jo kaksikieliseen opetukseen osallistuvien lasten perheet.

Perheet

Perheitä kannustetaan tukemaan kaksikielisyyttä ja ranskan kieltä kotona, koska altistus kielelle myös kotona vahvistaa kielen oppimista. Kasvattajat jakavat perheiden kanssa ryhmässä laulettuja lauluja ja leikkejä. Perheille on tarjottu mahdollisuus tilata kotiin ranskankielisiä L'école des Loisirs-kirjakustantamon lastenkirjapaketteja Wivi Lönnin koulun yhteyshenkilön kautta.

Tiedotus vanhemmille tapahtuu pääosin eVaka-järjestelmän kautta. Kaikkein tärkeimmät tiedotteet kirjoitetaan tarvittaessa eri kielillä perheiden kielitausta huomioon ottaen. Kuvia lisätään Sway-palveluun, johon perheille lähetetään linkki.

Perheiden kanssa käytävissä arkisissa keskusteluissa käytetään suomen lisäksi muita yhteisiä kieliä, koska on tärkeää, että perhe on tietoinen arjen sujumisesta eikä näihin tilanteisiin saa helposti tulkkia. Vasu-keskustelut käydään vain suomeksi ja niihin tilataan tarvittaessa tulkki. Tulkattuihin vasukeskusteluihin varataan hieman enemmän aikaa.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (veo) auttaa havainnoimaan ja tunnistamaan mahdollisimman varhain lapsen tuen tarpeita sekä ohjaa lapsen tukitoimien piiriin. Veo työskentelee yhdessä lapsen, lapsen huoltajien, ryhmän henkilöstön ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Veo antaa konsultaatiota lapsen kasvuun, kehitykseen, oppimiseen ja kuntoutukseen liittyvissä asioissa. Veon työssä monikielisten lasten kohdalla on tärkeää huomioida lapsen kokonaistilanne: esimerkiksi kielen kehitystä tarkasteltaessa veo kartoittaa lapsen sanavarastoa kaikilla lapsen puhumilla kielillä.

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja on kauden ja päiväkodin tarpeiden mukaan järjestänyt esimerkiksi S2-tuokioita. 5-vuotiaalle hän on keväisin tehnyt Lukiva-testin (lukivalmiuksien arviointimenetelmä).

Materiaalilinkit

Tampereen Ranskalais-suomalainen opetuksen (Filière franco-finlandaise de Tampere) tekemä ranskankielinen opas tai käsikirja kaksikielisen opetuksen oppimiskokonaisuuksista sekä kuvasto päiväkodin oleellisesta sanastosta (Mes premiers mots en français) on Tampereen kaupungin ja Opetushallituksen rahoittama. Opas löytyy sekä kirjallisena että PDF-oppaana. Linkki löytyy Tampereen kaupungin Amurin päiväkodin verkkosivuilta.

Ecrapont, I, Janssen, V, Kieffer-Huittinen, E & Vacher, A. 2023.

Référentiel de compétences pour l'enseignement du français en contexte bilingue. Tampereen Kaupunki. Opas ja PDF-tiedosto. https://www.tampere.fi/sites/default/files/2024-04/ranska_paivakoti_eskari_peruskoulu_kasikirja_v6_web.pdf

Mes premiers mots en français:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/ranska_paivakoti_eskari_sanakirja_v8_WEB%5B1%5D.pdf

LeKe eli leikitään ja keskitytään -sivusto:

<https://www.keskitytaan.fi>

